

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o zřízení Fondu solidarity Evropské unie

KOM(2005) 108 v konečném znění – 2005/0033 (COD)

(2006/C 28/14)

Dne 27. září 2005 se Rada, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost“, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 3. října 2005. Zpravodajem byl **pan Barros Vale**.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání ze dne 27. října), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 74 hlasy pro, žádným hlasem proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Úvod

1.1 Fond solidarity Evropské unie (EUSF) byl vytvořen v roce 2002 s cílem poskytnout podporu regionům členských států nebo zemí připravujícím se na přistoupení, jež utrpěly výrazné škody při katastrofách.

1.2 EUSF by měl být flexibilní a co nejméně omezovaný formálními požadavky tak, aby mohl postiženým regionům poskytnout okamžitou pomoc.

1.3 Roční rozpočet EUSF na období 2002-2006 byl stanoven přibližně na jednu miliardu EUR.

1.4 Do konce roku 2006 bude nařízení o EUSF revidováno, a toto revidované znění je předmětem tohoto stanoviska.

1.5 Současný EUSF pokrývá pouze přírodní katastrofy, což znamená, že je nesmírně obtížné poskytovat pomoc po průmyslových nehodách, teroristických činech nebo dokonce v důsledku vážného ohrožení veřejného zdraví.

1.6 Současná hranice pro vznik nároku na pomoc z EUSF je velmi vysoká (3 miliardy EUR pro náklady vyplývající z přímých škod nebo přesahující 0,6 HND), což vedlo k tomu, že více než dvě třetiny pomoci byly poskytnuty na základě výjimky, pro niž je stanoven roční rozpočet ve výši pouhých 75 milionů EUR.

2. Nový návrh

2.1 Obecné otázky

2.1.1 Geografický rozsah EUSF zůstává beze změny – pokrývá tedy stávající členské státy a státy před přistoupením.

2.1.2 Obsahově je pokrytí nyní rozšířeno na technické a průmyslové katastrofy, ohrožení veřejného zdraví a teroristické činy, stejně jako přírodní katastrofy.

2.1.3 Pro uvolnění podpory z fondu jsou pro definici „katastrofy“ na základě kvantitativních a politických faktorů stanovena dvě kritéria.

2.1.3.1 Kvantitativní kritérium: hranice pro vznik nároku na pomoc z EUSF je snížena ze 3 miliard EUR na 1 miliardu EUR, resp. z 0,6 % na 0,5 % HND, což umožní využít fondu ve větším počtu případů.

2.1.3.2 Politické kritérium: za určitých jasně odůvodněných okolností (konkrétně tehdy, kdy v okamžiku přijetí rozhodnutí není znám plný rozsah škod), může Komise uvolnit prostředky z fondu i v případě, že nebylo splněno kvantitativní kritérium.

2.1.4 Státy sousedící s postiženou zemí mají rovněž nárok na pomoc z fondu, pokud jsou příslušnou katastrofou také postiženy.

2.1.5 Pro EUSF je nutno použít také zásadu subsidiarity.

2.1.6 Na základě návrhu může postižená země požádat o zálohu (přibližně 5 % celkových odhadovaných nákladů na opatření financovaná z tohoto fondu, v maximální výši 5 milionů EUR), jež bude přiznána bezprostředně po podání žádosti o pomoc. Prokáže-li se následně neoprávněnost této žádosti, musí příslušná země tuto částku vrátit.

2.1.7 Při udělování pomoci musí být použita zásada proporcionality s přihlédnutím k celkovým škodám, velikosti země a odhadované závažnosti důsledků do budoucna.

2.1.8 Přijímající stát plně zodpovídá za provádění podpory a je povinen podat podrobnou zprávu o výdajích, jež musí být plně odůvodněna a vypracována v souladu s nařízením.

2.1.9 Suma navrhovaná Komisí pro EUSF zůstává ve výši 1 miliardy EUR ročně.

2.1.10 Prostředky vyčleněné na EUSF nejsou kryty z rozpočtu EU. Uvolnění prostředků z fondu je vždy prováděno prostřednictvím opravného rozpočtu.

2.1.11 Dojde-li k překročení roční částky, lze využít rozpočtu na následující rok – čímž bude zaručeno poskytnutí pomoci – za předpokladu, že bude podána oprávněná žádost o pomoc.

3. Obecné a konkrétní poznámky

3.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá cíl Komise rozšířit záběr Fondu solidarity a zajistit jeho schopnost rychle reagovat v případě krize.

3.2 EHSV se nicméně domnívá, že pro dosažení vyšší účinnosti bude zapotřebí doladit různé aspekty návrhu Komise, aby se fond mohl stát silným a pružným nástrojem EU umožňujícím obyvatelům území, jež pokrývá, plně využít jeho podpory. Příspěvek nesmí být omezen neodůvodněnými formálními požadavky a musí se řídit pravidly schopnými obsáhnout nejrůznější typy katastrof bez ohledu na příčinu v nejkritičtějších dobách pro společenství, jimž je určen. Kromě nabídky cenné pomoci při obnově infrastruktury a normálního hospodářského a sociálního života musí také dávat jednoznačné politické znamení Evropy občanům vystaveným závažnému ohrožení.

3.3 Ačkoli navrhovaná výše finančních prostředků zdánlivě odpovídá žádostem podaným v posledních letech, EHSV vyjadřuje svoji pochybnost, zda by tato částka byla schopna krytí potřeby v případě závažné katastrofy, jako jsou zemětřesení, silná přílivová vlna, celoevropské pandemie nebo nehody či útoky zbraněmi hromadného ničení. Byť se samozřejmě jedná o ojedinělé situace, mělo by s nimi být počítáno prostřednictvím obdobně výjimečných mechanismů, jež by v případě katastrofy takového rozsahu Unie mohla využít.

3.4 EHSV se domnívá, že pravidla pro použití fondu musejí být jasná a zřetelná a co nejméně omezena formálními požadavky, musejí však také obsahovat mechanismy zaručující transparentnost a následné hodnocení a sledování použití prostředků uvolněných ve prospěch přijímajícího státu.

3.5 Vzhledem k současné situaci v oblasti rozpočtu EU a hospodářské situaci Evropy EHSV neodmítá navrhovanou proměnlivou formu rozpočtu s předem nastaveným stropem. Domnívá se však, že EUSF by měl být co nejdříve zřízen jako trvalý nezávislý fond, jenž bude mít vlastní pevný roční rozpočet, jehož „přebytky“, shromážděné z nevyužitých ročních fondů, by tvořily rezervu pro případ závažných katastrof.

3.6 Co se týče pravidel upravujících lhůty pro použití, EHSV se domnívá, že návrh Komise představuje krok správným směrem. Výbor vítá plánovaný mechanismus rychlé reakce, jenž napomůže zajistit rychlou pomoc ihned po zjištění faktů, což je hlavním účelem použití EUSF.

3.7 Odhad škod bude vzhledem k rozsahu situací pokrytých návrhem nařízení poměrně složitou otázkou. Vzhledem k široké

škále nákladů a zainteresovaných subjektů, a dále vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o krytí škod jak na veřejném, tak na soukromém majetku, bude tento proces pravděpodobně také velmi nepřesný. Krátká lhůta, ve které je nutno podat žádost Komisi, a široké spektrum zájmů a postižených hmotných statků mohou vést k významnému přecenění či podcenění dopadu dané krize. Požadavky států je proto nutno hodnotit nesmírně pečlivě, za pomoci specialistů, historických dat a dřívějších záznamů, a množství poskytnuté finanční pomoci musí být upraveno v souladu s životními náklady v přijímajícím státě.

3.8 S ohledem na typ nákladů, jež by fond pokrýval, schvaluje EHSV oprávněná opatření uvedená v čl. 4 návrhu nařízení, rád by však připojil kategorii s následujícím názvem: „ostatní činnosti ve veřejném zájmu, jejichž cílem je uvést sociální a hospodářský život postižených obyvatel nebo oblastí do normálního stavu a zároveň umožnit přístup k FSEU všem subjektům občanské společnosti v souladu s ustanoveními a opatřeními, která budou stanovena“. Cílem zařazení tohoto nového bodu je reagovat na nepředvídatelnou povahu typů a důsledků událostí, jež mají být předmětem pomoci z FSEU, aby byl rozhodovací proces v neobvyklých situacích pružnější – v případech, kde by sociální a výrobní struktury byly ohroženy, pokud by neexistovala možnost pomoci u škod na soukromém majetku.

3.8.1 S ohledem na přání rozšířit přístup k fondu by mělo být uvedeno, že čerpání vyhrazených částek bylo nízké v neposlední řadě z důvodu doložky omezující využití fondu pouze pro veřejné výdaje. To znemožňuje řešit situace, které jsou ve skutečnosti v souladu s principem FSEU.

3.8.2 Měla by být také znovu prověřena hranice pro vznik nároku, aby se možnost využití prostředků z fondu přizpůsobila místním potřebám a odrážela regionální rozměr některých přírodních jevů.

3.9 EHSV se domnívá, že konečnými příjemci činnosti fondu musejí být obyvatelé EU. Státy jsou zprostředkujícími příjemci pouze z logistických a organizačních důvodů, neboť právě ony obdrží příslušné prostředky z rozpočtu EUSF. Z téhož důvodu by státní organizace rovněž neměly být jedinými příjemci veřejných prostředků poskytovaných v rámci fondu; tyto prostředky by měly být uvolňovány též pro organizace občanské společnosti, neboť i ony jsou často zapojeny do činností, jež mohou být financovány z tohoto fondu, protože státy obvykle nemají prostředky k nápravě důsledků tohoto typu katastrof bez pomoci těchto organizací. Hasičské sbory, dobrovolné organizace občanské společnosti působící v oblasti zdravotní nebo sociální péče a další subjekty občanské společnosti musejí obdržet náležitou kompenzaci za své úsilí, odhodlání a výdaje spojené s touto činností, neboť jejich rozpočty nejsou obecně stavěny na události takového rozsahu.

3.10 EHSV se domnívá, že by mělo být revidováno geografické pokrytí zemí v případě katastrofy s cílem zajistit, aby pomoc mohly získat i země, jež nesdílejí hranici s postiženou zemí. Katastrofy velkého rozsahu (např. jaderná katastrofa) mohou postihnout země, jež nesousedí se státem, v němž k tragédii původně došlo, a proto by i tyto státy měly mít možnost žádat o pomoc. Dojde-li k postižení jiných států, a za předpokladu, že byla podána žádost o uvolnění prostředků z fondu, musí být fond použit ve všech dotčených státech i v případě, že některé z nich nesplňují kritéria pro vznik nároku stanovená v článku 2 návrhu.

3.11 EHSV se rovněž domnívá, že otázka sousedství rovněž vyvstává v případě nečlenských států a nekandidátských zemí postižených událostí, k níž původně došlo v EU nebo v kandidátské zemi. Byla-li podána žádost o uvolnění prostředků z EUSF na základě události, k níž došlo nebo jejíž příčina se nachází v rámci této geografické oblasti, mohou ostatní sousedící státy rovněž žádat o podporu Unie, ať už v rámci EUSF nebo prostřednictvím jiných platných nástrojů mezinárodní spolupráce, a to za předpokladu, že nedojde k narušení průběhu již zavedených konkrétních programů spolupráce.

3.12 EHSV se domnívá, že fond by měl být také využíván u katastrof způsobených nahromaděním nebo pokračováním situací, jež nejsou ihned označeny za zvláště závažné (např. velké sucho); stupeň, od kterého u nich lze zvažovat pomoc, by musel být dále upřesněn. Klimatické změny, k nimž již nějakou dobu dochází, jsou částečně způsobeny globálním oteplováním – za něž je částečně zodpovědná také Unie jako celek – a postihují některé státy více než ostatní, a od Unie by nebylo rozumné ani zodpovědné vyhybat se povinností v souvislosti s příčinami či důsledky klimatických změn.

3.12.1 Poznámky shromážděné v dané oblasti během informační návštěvy EHSV ve Španělsku a Portugalsku ve dnech 14. – 16. září 2005 zdůraznily v mnoha případech potřebu spojit využití:

- Fondu solidarity EU se schopností rychle reagovat a poskytnout okamžité řešení naléhavých potřeb jak za účelem pomoci postiženým komunitám, tak za účelem poskytnutí materiální pomoci;
- fondů, které nabízejí více strukturální pomoci s cílem poskytnout dlouhodobá řešení zásadnějších problémů, např. vytvořením infrastruktury zabývající se suchem, opětovným zalesněním a rozvojem alternativních činností v oblastech zpuštěných požáry.

3.12.2 Začlenění pomoci FSEU do širšího kontextu rozsáhlých dlouhodobých opatření by mělo být pro Komisi při výběru projektů důležitým kritériem. To by zlepšilo celkovou efektivitu FSEU i strukturálních fondů.

3.12.3 Na seznamu jevů, jež by EUSF měl pokrývat, jsou zařazeny záplavy, tornáda a silné bouře, nesmějí z něj však být vyloučeny ani otázky dodávek vody, použitelné infrastruktury a poskytování sociální nebo zdravotní péče pro obyvatele v nepředvídatelných situacích vlivem sucha nebo teplých vln. Nařízení by mělo pokrýt tyto situace a jasně definovat, ve kterém okamžiku je nutno je vyhodnocovat, neboť nejsou způsobeny rychlou a ihned identifikovatelnou událostí, avšak spíše pokračujícím zhoršováním dané situace (klimatické či jiné).

3.13 Za tímto účelem by mohla být pro národní orgány odpovědné za vodohospodářství zavedena povinnost vydat „oficiální prohlášení o velkém suchu“, založené na jednotných objektivních kritériích, kterými by se řídily vodohospodářské orgány ve všech členských státech.

3.14 EHSV se také domnívá, že členské státy a Unie musejí stanovit jasná pravidla týkající se povinnosti pojišťovacího systému EU poskytnout krytí určitých typů rizik, jimž se pojišťovny často pokoušejí vyhnout. To je o to důležitější vzhledem ke skutečnosti, že EUSF a národní pomoc zpravidla nepokrývají škody utrpěné soukromými osobami, z nichž obvykle vyplývají mnohem vyšší náklady, než pomoc, kterou úřední orgány považují za nezbytnou při řešení problémů postihujících komunitu jako celek.

3.15 Konečně, EHSV se domnívá, že na všech úrovních je nutno podpořit prevenci rizik s cílem zmírnit nebo eliminovat důsledky takových situací předpovídáním událostí tohoto druhu, prevencí katastrof a přípravou a spouštěním mechanismů včasné reakce tak, aby byl chráněn lidský život a veřejné blaho a aby se zabránilo poškození infrastruktury a hmotných a nehmotných statků. EHSV by proto neměl námitek proti zařazení restriktivního ustanovení do tohoto nařízení, jehož cílem by bylo posílení prevence prostřednictvím omezení, snížení nebo eliminace podpory EUSF v případě prokazatelné nedbalosti na straně státních orgánů příslušného státu, a to za předpokladu, že tento stát je schopen vyrovnat se finančně s následky události. EUSF by přesto v těchto případech mohl poskytnout pomoc ve formě úvěru, spíše než grantu, neboť tato podpora je určena postiženým obyvatelům jako cílovým příjemcům. Udělováním grantů EU státům, jež se dopustily nedbalosti, vytváří klima nežádoucí volnosti a nezodpovědnosti a zvyšuje riziko určitých typů katastrof, jimž by se v některých případech dalo zabránit.

4. Závěry

4.1 EHSV znovu připomíná svůj trvalý postoj podporující prevenci, zodpovědnost a předpovídání závažných katastrof. Velký význam nicméně přisuzuje také existenci mechanismů, jako je EUSF, a to za předpokladu, že tyto nástroje budou upraveny na základě kritiky a návrhů uvedených v bodě 3 výše.

4.2 EHSV vítá zlepšení obsažená v návrhu nařízení, domnívá se však, že tato zlepšení nejsou dostatečná pro to, aby EUSF dosáhl maxima svého potenciálu a schopnosti učinit náležitá opatření.

4.3 Výbor se domnívá, že návrh Komise by měl být změněn ve třech bodech, aby byl efektivnější pro praktické požadavky:

- a) rozšířit jeho dosah, aby byly pokryty další formy katastrof, zejména sucho;
- b) snížit výši hranice pro vznik nároku u rozsahu škod (je příliš vysoká a nezahrnuje nedávné katastrofy) a/nebo

poskytnout Komisi větší rozhodovací pravomoc, aby mohla uznat katastrofy s vážným regionálním dopadem;

- c) být pružnější, co se týče finanční pomoci prostřednictvím zavedení nové, komplexnější doložky, která by zahrnovala další důležité náklady, které nejsou uvedeny v seznamu „opatření financovaných z fondu“ zpracovaném Komisí.

4.4 Výbor by také mohl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy, v němž by zhodnotil zásady a činnost Fondu solidarity a jeho vhodnost pro řešení potřeb členských států a regionů EU. Stanovisko by mělo být vypracováno co nejdříve, aby pomohlo řešit problémy, které již byly zjištěny.

V Bruselu dne 27. října 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Etický obchod a koncepce záruk pro spotřebitele“

(2006/C 28/15)

Na žádost představitelů Spojeného království jako nadcházející předsednické země EU z února 2005 Evropský hospodářský a sociální výbor schválil dne 8. února 2005 vypracování stanoviska k tématu „Etický obchod a koncepce záruk pro spotřebitele“.

Specializovaná sekce „Vnější vztahy“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 10. října 2005. Zpravodajem byl **pan Adams**.

Na 421. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. října 2005 (jednání dne 27. října 2005), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 75 hlasy pro, 12 hlasy proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

Exekutivní shrnutí

1. Etický obchod (v různých formách definovaných stanoviskem)⁽¹⁾ může významně přispět k udržitelnému rozvoji a v rámci pozitivních a posilujících reakcí na globalizaci k bezprostřednímu zapojení spotřebitelů.

2. Na základě řady systémů založených na znalostech může informovat jak poskytovatele, tak výrobce zboží a podněcovat tržně orientované činnosti a reakce spotřebitelů. Evropa na tomto poli zaujímá celosvětově vedoucí postavení. Tato činnost navazuje na Lisabonskou strategii a zároveň přispívá k rozvojem cílům tisíciletí.

⁽¹⁾ Vzhledem k tomu, že tyto pojmy mohou být vykládány různě, je v oddíle 9 uvedena definice klíčových pojmů použitých v tomto stanovisku.

3. Cílem šíření koncepcí záruk pro spotřebitele je nabídnout řadu etických, sociálních a ekologických záruk. Většina se vztahuje na jednu nebo několik otázek specifických pro určitý produkt jako jsou například poctivý obchod, organická výroba, zachování lesů, dopad na životní prostředí, dětská práce nebo dobré životní podmínky zvířat.

4. Stanovisko kriticky zkoumá nezbytné požadavky těchto koncepcí záruk na účinnost, adekvátnost definice politiky v rámci EU a naléhavou potřebu objasnění a koordinace. Dále navrhuje praktické kroky, kterými by instituce EU, členské státy a regionální/místní komunity a samosprávy pomohly sjednotit, podpořit a posílit tyto iniciativy.

5. Stanovisko rovněž navrhuje rámcovou politiku, která různým institucím EU a celé řadě iniciativ k podpoře etického obchodu pomůže položit si tytéž otázky, jak zajistit